

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет економіки і менеджменту
Кафедра менеджменту імені професора Л.І.Михайлової

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
Управління сталим розвитком
статус –обов’язковий

Реалізується в межах освітньої програми

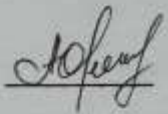
Менеджмент
(назва)

за спеціальністю D3 «Менеджмент»
(шифр, назва)

на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти

Суми – 2025

Розробник: д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту імені професора Л.І. Михайлової Наталія СТОЯНЕЦЬ,

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри менеджменту імені професора Л.І. Михайлової	протокол від <u>10.06.2025 № 15</u>	
	Завідувач кафедри 	<u>Альвіна ОРЕХОВА</u>

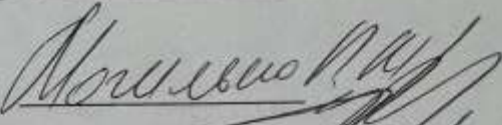
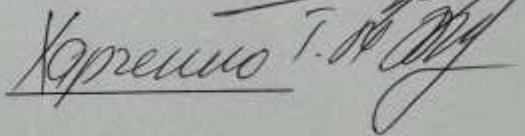
Погоджено:

Гарант освітньої програми Наталія СТОЯНЕЦЬ

Декан факультету ЕіМ,
де реалізується освітня програма

 Світлана ЛУКАШ

Рецензія на робочу програму (додається) надана:

 Кориньо Т.К.

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

 (С.О.Котлибуч)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 14.08 2025 р.

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Управління сталим розвитком			
2.	Факультет/кафедра	Економіки і менеджменту / кафедра менеджменту імені професора Л.І. Михайлової			
3.	Статус ОК	Обов'язковий			
4.	ОК може бути запропонований для	Освітньо-професійна програма «Менеджмент» за спеціальністю D3 «Менеджмент»			
5.	Рівень НРК	Перший (бакалаврський) рівні вищої освіти			
6.	Семестр та тривалість вивчення	Денна 8 семестр, 15 тижнів			
7.	Кількість кредитів ЄКТС	5			
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота (заняття)			Самостійна робота
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні	100
		30	20	-	
9.	Мова навчання	Українська			
10.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Стоянець Наталія Валеріївна, д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту імені професора Л.І. Михайлової Години консультацій – кожного вівторка о 12.15, кабінет 303 е, zoom			
11.1	Контактна інформація	Natalystoyanez@gmail.com			
11.	Загальний опис освітнього компонента	Відповідно до стратегії розвитку СНАУ освітній компонент забезпечить формування у майбутніх фахівців аграрного сектора спеціальних знань, набуття практичних умінь та навичок з використанням системного підходу та урахуванням наслідків діяльності щодо довкілля та якості життя. Загальним результатом буде прогрес та просування суспільства на шляху сталого розвитку, забезпечення безпечних умов існування для майбутніх поколінь, збереження природних ресурсів і мінімізацію негативного впливу на довкілля.			
12.	Мета освітнього компонента	Формування у майбутніх фахівців системних теоретичних знань і практичних навичок щодо впровадження принципів і методів управління сталим розвитком які передбачають збереження екологічної рівноваги, економічного зростання і соціального прогресу.			
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Особливі умови відсутні			
14.	Політика академічної доброчесності	Дотримання засад політики академічної доброчесності реалізується на засадах положень «Кодексу академічної доброчесності Сумського НАУ» Списування – завдання не зараховується. Використання заборонених засобів під час контрольних засобів – відповідь не зараховується. Плагіат – завдання не зараховується.			
15.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=4655			

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення ОК студент <i>очікувано буде здатен...</i>	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП) ¹		Як оцінюється РНД
	ПРН ₁	ПРН ₁₈	
ДРН 1. Розуміти фундаментальні принципи сталого розвитку та концепцію сталого виробництва і сталого споживання в різних сферах економічної діяльності. Розуміти глобалізаційні виклики та концептуальну сутність сталого розвитку.	X		Тести множинного вибору
ДРН 2. Алізувати та структурувати досягнення Цілей сталого розвитку до 2030 року, основні поняття, показники та індикатори сталого розвитку. Зарубіжний досвід сталого розвитку та базові теорії сталого розвитку.	X	X	Тести множинного вибору
ДРН 3. Характеризувати економічну, екологічну та соціальну складову моделі сталого розвитку через фактори зовнішнього та внутрішнього середовища	X	X	Тести множинного вибору
ДРН 4. Оцінювати прогрес досягнення цілей сталого розвитку в контексті зеленої економіки та політику сталого розвитку України на засадах зеленої економіки. Визначати причини конфліктів щодо інвайронментальної агресії.	X	X	Індивідуальне письмове завдання

ПРН 1 Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН 18 Аналізувати показники розвитку об'єктів управління в умовах реалізації програм сталого розвитку.

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу			Рекомендована література
	Аудиторна робота		Самостійна робота	
	Лк	П.з / семін. з		
	ден.	ден.		

Тема 1. Мета та завдання курсу. Основні визначення. Предмет і завдання курсу. Управління сталим розвитком як навчальна дисципліна. Концептуальні підходи до визначення категорій «сталий розвиток». Історія поняття сталого розвитку.	4	2	10	О (1-5) М (1-3) Д (1-4) З.Б. (1-12)
Тема 2. Глобалізаційні виклики та концептуальна сутність сталого розвитку. Циклічна кризовість та турбулентність глобального фінансового середовища Вплив зростання транснаціональних корпорацій на глобалізацію. Концептуальні та емпіричні засади фрагментації гео економічного простору	2	2	10	О (1-5) М (1-3) Д (1-4) З.Б. (1-12)
Тема 3. Сутність концепції сталості розвитку Основна ідея, мета та особливості сталого розвитку. Етапи виникнення та становлення концепції збалансованого розвитку. Фактори зовнішнього та внутрішнього середовища.	2	2	10	О (1-5) М (1-3) Д (1-4) З.Б. (1-12)
Тема 4. Принципи сталого розвитку. Цілі сталого розвитку до 2030 року. Поняття, показники та індикатори сталого розвитку.	4	2	10	
Тема 5. Економічна складова сталого розвитку Історія економічного зростання на планеті. Економічна складова моделі сталого розвитку. Методи та інструменти економічного управління сталого розвитку.	2	2	10	О (1-5) М (1-3) Д (1-4) З.Б. (1-12)
Тема 6. Соціальна складова сталого розвитку. Розвиток людського потенціалу і соціальні цінності сталого розвитку. Методи та інструменти досягнення соціальної справедливості в управлінні сталим розвитком Поняття сталого виробництва та споживання.	2	2	10	О (1-5) М (1-3) Д (1-4) З.Б. (1-12)
Тема 7. Екологічна складова сталого розвитку. Межі природних ресурсів планети. Екологічна складова моделі сталого розвитку. Методи та інструменти екологічно сталого розвитку. Глобальні екологічні ризики	2	2	10	О (1-5) М (1-3) Д (1-4) З.Б. (1-12)
Тема 8. Оцінка забезпечення сталого розвитку в країнах світу Зарубіжний досвід сталого розвитку. Теорії сталого розвитку	4	2	10	О (1-5) М (1-3) Д (1-4) З.Б. (1-12)

Тема 9.Поняття зеленої економіки. Прогрес досягнення цілей сталого розвитку в контексті зеленої економіки. Європейська зелена угода EUGreenDeal. Політика сталого розвитку України на засадах зеленої економіки	4	2	10	О (1-5) М (1-3) Д (1-4) З.Б. (1-12)
Тема 10. Інвайронментальна агресія Політичні конфлікти щодо інвайронментальної агресії. Субєкти та основні причини екологічних конфліктів. Основні групи екологічних конфліктів. Соціально-екологічні конфлікти.	4	2	10	О (1-5) М (1-3) Д (1-4) З.Б. (1-12)
Всього	30	20	100	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять</u> , консультацій)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>здобувач самостійно</u>)	Кількість годин
ДРН 1. Розуміти фундаментальні принципи сталого розвитку та концепцію сталого виробництва і сталого споживання в різних сферах економічної діяльності. Розуміти глобалізаційні виклики та концептуальну сутність сталого розвитку.	Лекція, практичне заняття, обговорення актуальних питань Дискусії, дебати, полеміки.	15	Самостійна робота з підручником, з конспектом лекцій в системі Moodle, розв'язання задач, використання навчальних та контролюючих тестів.	20
ДРН 2. Алізувати та структурувати досягнення Цілей сталого розвитку до 2030 року, основні поняття, показники та індикатори сталого розвитку. Зарубіжний досвід сталого розвитку та базові теорії сталого розвитку.	лекція, пояснення, навчальна дискусія демонстрація Метод тьюторського навчання	15	Опрацювання теоретичного матеріалу	20
ДРН 3. Характеризувати економічну, складову моделі сталого розвитку через внутрішнього середовища	Лекція, практичне заняття, обговорення актуальних питань	10	Опрацювання теоретичного матеріалу	25

ДРН 4. Оцінювати прогрес досягнення цілей сталого розвитку в контексті зеленої економіки та політику сталого розвитку України на засадах зеленої економіки. Визначати причини конфліктів щодо інвайронментальної агресії.	Лекція, практичне заняття, обговорення актуальних питань	10	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання індивідуальних завдань	25
---	--	----	--	----

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1	Тест множинного вибору (за темами)	30 балів / 40%	До кінця 8 тижня
2	Підготовка презентації дослідження за обраною темою	10 балів / 10%	До кінця 9 тижня
3	Тест множинного вибору (за темами)	30 балів / 40%	До кінця 14 тижня
4	Індивідуальне письмове завдання	10 балів / 10%	До кінця 10 тижня

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Тест множинного вибору (за темами)	<24 балів	25-29 балів	30-34 балів	35-40 балів
	Менше 60 % правильних відповідей	60 % - 74 % правильних відповідей	75 % - 89 % правильних відповідей	90-100 % правильних відповідей
Індивідуальне письмове завдання	<5 балів	5-6 балів	7-8 балів	9-10 балів
	Незначна обізнаність щодо проблеми, наведено короткий опис. Не демонструє самостійного мислення щодо обраної теми.	Наведено більшою мірою опис проблеми (без аналізу), недостатнє обґрунтування основних моментів, не достатньо послідовна аргументація, презентація відсутня або подана поверхнево. Опрацьована лише література, що рекомендована викладачем.	Продемонстровано розуміння, глибину та / або деталізацію проблеми; основні проблемні аспекти обґрунтовані, аргументи є послідовними; вивчаються різні точки зору, презентація є змістовною, послідовною. Опрацьована література лише рекомендована викладачем.	Досить глибоко та / або детально розкрита проблема, проаналізовані різні погляди на проблему; всі основні моменти викладені, аргументи послідовні та вагомі; аналізуються різні точки зору, наводяться власні пропозиції.

	<i><5 балів</i>	<i>5-6 балів</i>	<i>7-8 балів</i>	<i>9-10 балів</i>
Підготовка презентації дослідження за обраною темою	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконані усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Гест множинного вибору (за темами)	<i><24 балів</i>	<i>25-29 балів</i>	<i>30-34 балів</i>	<i>35-40 балів</i>
	Менше 60 % правильних відповідей	60 % - 74 % правильних відповідей	75 % - 89 % правильних відповідей	90-100 % правильних відповідей

5. 2. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Усний зворотний зв'язок від викладача щодо роз'яснення конкретних ситуацій під час аудиторної роботи	постійно
2	Усне опитування під час занять та зворотний зв'язок від викладача під час аудиторної роботи та виконання практичних завдань	постійно
3	Усний зворотний зв'язок від викладача щодо виконання індивідуальних завдань на практичних заняттях	відповідно до розкладу практичних занять
6	Усний зворотний зв'язок від викладача та здобувачів за результатами виконання індивідуальних завдань для самостійного виконання	15 тиждень

5. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1 Основні джерела

6.1.1 Підручники, посібники:

- Добровольський В., Безсонов Є., Непеїна Г., Крисінська Д., Сербулова Н. Стратегії сталого розвитку: навч. посіб. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 160 с.
- Боголюбов В., Клименко М., Мельник Л. Стратегія сталого розвитку: Підручник К.: ВЦ НУБПУ, 2018. 446 с.
- Бех В.П. , Туленков М.В. Управління сталим розвитком: Підручник. Каравела: Київ. 2018. Т.2.,538 с.
- Маркіна Л.М., Трохименко Г.Г., Ушкац С.Ю., Жолобенко Н.Ю. Сталий розвиток довкілля. Видавництво: навчальний посібник НУК. 2020. 224 с.
- Якименко І.Л., Петрашко Л.П., Димань Т.М. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти: Підручник, К.: НУХТ, 2022. 337 с.
https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/7990/1/strategiia_staloho.pdf

Методичне забезпечення

1. Стоянець Н.В. Управління сталим розвитком Конспект лекцій для здобувачів першого (освітньо-науковий) рівня вищої освіти денної і заочної форм навчання за спеціальністю 073 «Менеджмент» ОС «Бакалавр» Суми, 2024. 86 с. *Протокол № 5 від 23.02.2024*
2. Стоянець Н.В. Управління сталим розвитком. Методичні рекомендації для практичних занять за спеціальністю 073 «Менеджмент» для здобувачів першого (освітньо-науковий) рівня вищої освіти денної і заочної форм навчання ОС «Бакалавр» Суми, 2024. 54 с. *Протокол № 5 від 23.02.2024*
3. Стоянець Н.В. Управління сталим розвитком. Методичні вказівки до самостійної роботи та виконання індивідуальних для здобувачів першого (освітньо-науковий) рівня вищої освіти денної і заочної форм навчання ОС «Бакалавр» за спеціальністю 073 «Менеджмент». Суми, 2024. 36 с. *Протокол № 5 від 23.02.2024*

6.1.2 Інші джерела:

1. Палехова Л. Л. Управління сталим розвитком: довідник базових понять. Дніпро: НТУ«ДП», 2020. 330 с
2. Стоянець Н. В. Аспекти управління сталим розвитком аграрного сектора економіки: монографія. Суми: Ярославна, 2018. 310 с.
3. Sustainable Development Policy: EU Countries Experience / collective monograph] Edited by N.V. Stoyanets. Warsaw: RS Global Sp. z O. O., 2022. – 187 p.: DOI: <https://doi.org/10.31435/rsglobal/049>
4. Aleksii Lyulyov, Tetyana Pimonenko, Natalia Stoyanets, Nataliia Letunovska. Sustainable Development of Agricultural Sector: Democratic Profile. Impact Among Developing Countries. Research in World Economy Vol. 10, No. 4; Special Issue. 2019 P. 97-105.
5. Стоянець Н.В. Ефективність управлінських заходів впровадження відновлюваної енергетики аграрних підприємств в умовах сталого розвитку Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор» Випуск 2 (79) 2025 DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.79-21>
6. Стоянець Н.В. Якісна освіта як основна ціль сталого розвитку в контексті європейської інтеграції Модернізація вищої освіти та забезпечення якості освітньої діяльності в умовах європейської інтеграції [Електронне видання]: матеріали Міжнар. наук.-метод. конф., 18 жовтня 2024 р. / Держ. біотехнологічний ун-т. – Харків, 2024. – 476 с. Електронні текстові дані. - Режим доступу: <http://btu.kharkov.ua/nauka/konferentsiyi/> DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13970808248-250>
6. Stoyanets Nataliya Conceptual principles of managing the sustainable development of the agricultural sector of the economy in the condition of the international integration processes. Development of management in the condition of the international integration processes. [collective monograph] Edited by N.V. Stoyanets. Warsaw: RS Global Sp. z O. O., 2022. 265 p.: DOI: <https://doi.org/10.31435/rsglobal/049>

Законодавча база

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ

Президента України № 722/2019 від 30.09.2019.

2. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020». Схвалено Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015.

3. Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2020 року. Закон України. Документ 3483-4, чинний, остання редакція від 23.02.2010. ЛІГА: ЕЛІТ. Версія 7.7.1.

4. Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України. Документ 4453-4, чинний, остання редакція від 13.03.2014. ЛІГА: ЕЛІТ. Версія 5.7.1

5. Про стратегічну екологічну оцінку. Закон України. Документ 3283-1, чинний, остання редакція від 13.03.2018. ЛІГА: ЕЛІТ. Версія 5.7.1

6. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. Постанова Верховної Ради України. Документ 1243-1, чинний, остання редакція від 13.03.2019. ЛІГА: ЕЛІТ. Версія 5.7.1

7. Порядок денний на XXI століття. Програма дій AGENDA 21 : ухвалена конф. ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро. Саміт «Планета Земля» 1992 р. : пер. з англ.2-е вид. : Інтелсфера, 2000. 359 с.

8. Про концепцію науково-технічного та інноваційного розвитку України. Постанова Верховної Ради України Документ від 13.07.99 №916-XIV).

9. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України Документ 1243-1, чинний, остання редакція від 13.03.2019. ЛІГА: ЕЛІТ. Версія 5.7.1

10. Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України. Документ 4453-4, чинний, остання редакція від 13.03.2014. ЛІГА: ЕЛІТ. Версія 5.7.1

11. Про стратегічну екологічну оцінку. Закон України. Документ 3283-1, чинний, остання редакція від 13.03.2018. ЛІГА: ЕЛІТ. Версія 5.7.1

12. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. Постанова Верховної Ради України. Документ 1243-1, чинний, остання редакція від 13.03.2019. ЛІГА: ЕЛІТ. Версія 5.7.1

5. Порядок денний на XXI століття. Програма дій AGENDA 21 : ухвалена конф. ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро. Саміт «Планета Земля» 1992 р. : пер. з англ.2-е вид. : Інтелсфера, 2000. 359 с.

6.3 Програмне забезпечення

1. Програмне забезпечення типу Web 2.0: Google Cloud & Docs – для надання методичних матеріалів, комунікації зі студентами, виконання індивідуального завдання та розміщення завдань.

2. Програмне забезпечення системи дистанційного навчання Moodle 3.11 – для організації дистанційного навчання студентів (доступ до навчально-методичних матеріалів, комунікації з викладачем, здійснення різних видів оцінювання).

3. Програмне забезпечення Zoom Video Communications, Inc. v. 5.6.1 – для організації навчання через відео-зв'язок (за необхідності).

4. Програмне забезпечення Microsoft Office Excel – для створення навчальних матеріалів.

6.2 Додаткові джерела:

1. Бібліотека СНАУ: <https://library.snau.edu.ua/>
2. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
3. Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
4. Електронна бібліотека. URL: <http://lib.meta.ua/>
5. Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
6. Всесвітній банк, статистична інформація:
<http://data.worldbank.org/indicator>
7. Всесвітня організація здоров'я, статистична інформація:
http://www.who.int/gho/mdg/environmental_sustainability/en/
8. Глобальний енергетичний статистичний щорічник:
<https://yearbook.enerdata.net/>
9. Доповідь ООН щодо Цілей розвитку тисячоліття:
<https://ukraine.un.org/uk/sdgs>
10. Інститут світової політики, еколого-економічні показники:
<http://www.earth-policy.org/publications/C39>
11. Фонд народонаселення ООН, статистична інформація:
<http://www.unfpa.org/world-population-trends>